

Njemačka i njena revolucija

Gustav Landauer

1918

Izvadak iz govora u Provizornom nacionalnom savjetu Narodne države Bavarske, prema stenografskom izvještaju s rasprave od 18. prosinca 1918.

Kako to zapravo valja tumačiti? S jedne strane najdobroćudnija i najhumanija revolucija koje je ikad bilo, posve apstrahirajući od toga da je protekla potpuno bez prolijevanja krvi, posebno ovdje u Bavarskoj, ova trpeljivost prema govorenju, prema pisanju, a ima se također dojam da su se gotovo dan poslije obavljene revolucije partije starog kova čudesno brzo oporavile, smije se reći, oporavile možda od straha i iznenađenja i uklopile u novu situaciju. Ne znam čemu se treba više čuditi, građanskim partijama, koje su – ne mislim pri tome zlobno, dopustite tu već popularnu riječ – zaista majmunskom brzinom promijenile kostime, ili se više treba čuditi socijaldemokraciji, socijaldemokratskoj vladi ranije vrste vladanja, koja se ponaša tako kao da se uopće ništa nije dogodilo, koja čak ne osjeća potrebu da revoluciju promatra kao potresni preokret, koja najviše u nekim svojim članovima izgleda razljućena što je tu došla jedna nezgoda što nije bila predviđena u programu i u taktici, što, čini se, ne odgovara dosadašnjim toliko osvjedočenim partijskim i sindikalnim organizacijama, cijelom tom programskom usmjerenju.

Neugodno su kosnuti i mnogi drugi pravci, posebno kad se govori o porijeklu, o izvoru, o duhovno-duševnom izvoru ove revolucije, o značenju ove revolucije. Ne može se naime govoriti o izvoru ove revolucije, a da se ne govori o ovom ratu i o izvoru ovog rata i o krivnji za ovaj rat. Možda se sjećate prekomjerno nezgrapnog ispada koji je odavno iščeznuli kancelar Rajha gospodin Mihaelis (Michaelis) blaženo učinio zajedno s gospodinom fon Kapelom (von Capelle) protiv nekih članova, zapravo protiv cjelokupne Nezavisne socijaldemokratske partije u vezi s izvjesnim kretanjima pobune u mornarici. Tada je rečeno da je partija nezavisnih kriva za veleizdaju, da je kriva za te nemire. Ali nije bio poduzet čak ni sudski postupak, nije bilo čak ni traga kakvog dokaza. Kad pak sada, kad dakako više nismo u starom režimu, kad sada razmišljamo, moramo reći: bili su to za jednu većinu javnosti prvi simptomi da je u toku ozbiljni pokret pobune, ozbiljni revolucionarni pokret među vojnicima i da taj revolucionarni pokret nije došao samo od bilo kakvog nezadovoljstva pretpostavljenima ili inače bilo kakvim lokalnim stvarima, da to nezadovoljstvo također nije došlo samo stoga što su naši mornari i vojnici u ratnoj floti imali tako prekomjerno mnogo vremena da se bave duhovnim, povijesnim i drugim stvarima, nego da je taj pokret bio u vezi s malom skupinom ljudi koji su bili obuzeti svojim posve posebnim mislima o izvoru ovog rata i o krivnji Njemačke. Bila je to skupina koja nipošto nije bila puko partijski oblikovana, bili su to ljudi koji su tvorili izvjesno krilo, u savezu Nova domovina npr. bili su to takvi koji su znali ono što drugi nisu htjeli znati, ali su dakako mogli znati.

Ovdje je jučer rečeno da se samo u Njemačkoj moglo dogoditi da se ovako – riječ nije dobro odabrana, ali mnijevalo se svakako nešto slično – uprlja svoje vlastito gnijezdo. Ali moraju se dobro razlikovati njemačka zemlja, njemački narod i iščezla, sramotom pokrivena njemačka vlada i taj sistem vladavine. Englez ne kaže: »Right or wrong, my government«, on ne kaže: »Pravo ili krivo, moja vlada«; Englez kaže: »Pravo ili krivo, moja zemlja«. Tko ne bi držao do svog zavičaja, do svoje zemlje, do svog vlastitog naroda, pa i kad je taj vlastiti narod neznanjem, pokornošću, povodljivošću i kmetskim uvjerenjem, koje mu je nametnuto i odgojem usađeno, na sebe nato-vario tešku krivnju? Što znači pasivna krivnja trpljenja, dopuštanja, neznanja, zatvaranja očiju, utučenosti na strani njemačkog naroda nasuprot divovskoj krivnji onih koji su vrlo znajući, vrlo svjesno učinili, učinili ovaj rat? To se ne može drukčije izraziti.

Sad se doduše kaže: No, no! Ta nećemo valjda jedino mi biti krivci? Ovaj je rat ipak polako došao tokom desetljeća, posmatralo se kako su stanja u svim zemljama postojala sve ratničkija, vidjelo se predsjednika Poenkarea (Poencaréa), odnose političke vrste u Rusiji itd, vidjelo se ono

što se naziva okruženjem Njemačke. O tome imam svoje vlastite misli. Stvar je ova: Mora se razlikovati između mogućnosti, da, čak se slažem, vjerojatnosti da je prije ili kasnije morao doći jedan rat, i izbijanja ovog rata. To je vrlo istinito, odnosi su se — također krivicom Njemačke — od 1870/71. postepeno tako zaoštravali da je opet morao doći jedan rat. Kad je potom došla Bizmarkova era, koja je bila era nasilja, kad su potom prijedlozi za razoružanje, za internacionalno sporazumijevanje posvuda, u svim zemljama naišli na veliko razumijevanje čak i u vladama, kad su potom došle haške (u Haagu) konferencije tada je svakako — tko je zbiljski studirao haške konferencije, mora se u tome složiti sa mnom — došlo do onoga što je bila dobrovoljna izolacija Njemačke.

Kad jedna zemlja ratničkim gestama i isukanim mačem sebe dobrovoljno stavi u stranu, dok druge međusobno sklapaju saveze radi mira, radi sporazumijevanja, tada to dakako za naivnog Nijemca, za u svojem ratničkom stanju ugroženog Nijemca izgleda kao okruženje. Ali oni drugi, koji nisu htjeli imati to srednjovjekovno, viteško-ratničko preteće držanje, koji su se time što su prošli kroz revoluciju, koja je Njemačkoj nedostajala, već probili do izvjesnog liberalizma, koji su potom sklopili savez da bi rekli, mi doduše nismo takvi, ali ako je stalo do toga, možemo i mi tako, naoružali se za obranu, jer su znali da je Njemačka za sebe samo na temelju svoje vojne organizacije, svojeg vojničkog kova, svoje cijele vojne pripreme bila gotovo tako moćna kao druge države uzete sve zajedno.

To je bilo takozvano okruženje Njemačke, i sad je bilo muškaraca — bježe cijeli svijet izvan Njemačke, neutralni kao i takozvani neprijatelji, znao od srpnja 1914, da je ovaj rat na taj datum napravila Njemačka. Da, može se tvrditi i dokazati, kad bi nadvojvoda Franz Ferdinand von Este danas još miroljubivo bilo gdje živio kao detronizirani prijestolonasljednik, da bi rat unatoč tome bio izbio u kolovozu 1914, da bi se pronašao drugi razlog, drugi povod, druga izlika. Izlike za ovaj rat tražilo se barem od marokanske krize ovdje i ondje diljem Njemačke. To nije uvijek uspijevalo. Trebalo je doći 1911, u proljeće 1913. trebao je doći, tada je izvana izbio otpor i još se čekalo. 1914 — imamo za to dokaz, jedan važan dostavljen nam je ovdje zahvaljujući bavarskoj revolucionarnoj vladi — 1914. učinilo se njemačkoj vojnoj vlasti krajnje vrijeme, stvar je bila zrela, i rat je bio napravljen.

Ali taj prizor, koji se pojavio poslije izvršenog prvog čina revolucije u Njemačkoj, bio bi po mom najdubljem uvjerenju nemoguć u svakoj drugoj zemlji. Došao je naime prizor da su se oni, koji su bezmjerno naveliko i u cjelini bili iznenađeni, također zaplašeni, najedanput ponovo oporavili i rekli sebi, ne samo rekli sebi, nego odmah povikali u svijet: Još se ništa nije dogodilo, uopće se još ništa nije dogodilo; prvo moramo sudjelovati u glasanju, prvo mora doći nacionalna skupština, još nije uopće ništa učinjeno, prvo se na temelju lizbornog prava mora okupiti narod i mora odlučiti; tu se naravno mora postaviti pitanje: Da li je revolucija izvršena s pravom? Priznajemo li mi nju? Hoćemo li republiku kakvu zamišljaju revolucionari, ili ju hoćemo drukčiju? Hoćemo li kuću Wittelsbach pozvati natrag itd? O svemu tome treba nacionalna skupština tek još jedanput odlučiti.

Ja sam uvjeren, ima nekoliko dobronamjernih profesora, koji čak pri tome ne misle ništa loše, nego koji mniju da se sve mora izvršiti na tom putu prava. Revolucija krši pravo, revolucija stvara novo pravo, a novo pravo ne postoji dok god postoji revolucija; novo pravo se čini, novo pravo čini stvaralačka snaga. Tu više nijedan čovjek ne pita da li je većina prošlosti ta koja je tu nadležna, ili da li je to štoviše ukupnost budućnosti, ona kakva je posve jedinstveno desetljećima i stoljećima živjela u osamljenim profetima, tako sada možda živi u jednoj maloj skupini. To je ta budućnost, to je ta ukupnost, koja se uvijek kristalizirano pokazuje u revoluciji; a oni, koji sada

hoće izigravati većinu, to su sile prošlosti, to su takvi koji su uistinu, premda se još prave živima, mrtvi upravo tako kao i stari sistem.

Revolucija će posvjedočiti partijama, to su građanske partije primijetile i zato su odmah 9. ili 10. studenoga promijenile kostime. Tako to ne ide, da je netko s novom nošnjom jedna nova partija. Na to možda nasjeda velik dio politički neodgojenoga njemačkog naroda, ali možda i ne. Sad, ja bih htio da revolucija ide tako dobro, tako miroljubivo i tako kratko koliko je to samo moguće; ali treba li biti tako da predstojeća nacionalna skupština npr. ili zemaljski sabor u Bavarskoj prezentira jednu većinu staroga, onoga što više uopće ne bivstvuje, tada je to samo znak da će put revolucije biti teži i duži.

Ne kažem to kao opomenu, kažem to još manje kao prijetnju, to mi je sasvim daleko; kažem to, jer poznajem revolucionare i revoluciju, jer znam, revolucija ne uzmiče, ono što uzmiče, ono kolebljivo, to leži u svima onima, ako su čestiti, koji još nisu posve i pravo dirnuti revolucijom; a nada je, to slobodno iskazujem, da i među onima, koji su bilo kako izabrani od partija pod bilo kakvom šlendrijanskom parolom, ako dođu pod upliv revolucionara, čak neki iznutra omekšaju, iznutra postanu nježni, da novome, onome prastaro pravednom i slobodarskom postanu pristupačni. To se hoćemo nadati, radi mira, kako bismo brzo stigli do mirnih, sređenih stanja budućnosti koju želimo. Ako to pak nije moguće: prvo na našoj zastavi nije mir i red, prvo na našoj zastavi je novi svijet, novi duh, novi narod, novo stanje. Mi smo Nijemci posljednji u revoluciji, to nam nameće posljednju obavezu; tko se posljednji smije, najslade se smije, tko posljednji čini političku revoluciju, mora je učiniti najtemeljitiije i najbolje. Ono što je proizišlo iz Francuske revolucije, zapadna demokracija, burvozna republika, ne može biti naš uzor, naš cilj. Mi vidimo drukčije pred sobom, nova demokracija je pred nama.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Gustav Landauer
Njemačka i njena revolucija
1918

<http://old.kontra-punkt.info/index.php?module=CMpro&func=viewpage&pageid=169>
Prevedeno iz: Gustav Landauer: *Erkenntnis und Befreiung* , (Frankfurt, 1976). Preveo Dubravko
Grbešić.

anarhisticka-biblioteka.net